

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/67/2019
Identifikačné číslo spisu: 8816206315
Dátum vydania rozhodnutia: 29.05.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Katarína Slováčková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8816206315.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Slovak Telekom, a.s., so sídlom v Bratislave, Bajkalská 28, IČO: 35 763 469, zastúpeného splnomocnenkyňou KC LEGAL, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Zámocká 10, IČO: 50 057 456, proti žalovanému G. K., bytom Č. XX, o zaplatenie 441,37 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 7 Csp 49/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 15. marca 2018 sp. zn. 5 Co 83/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Vranov nad Topľou (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 8. februára 2017 č. k. 7 Csp 49/2016-33 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 274,73 € s 5,05 % úrokom z omeškania ročne od 31. decembra 2015 do zaplatenia v lehote troch dní, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania v rozsahu 24 %. V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca sa žalobou domáhal voči žalovanému zaplatenia sumy 441,37 € spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne za dobu omeškania od 31. decembra 2015 do zaplatenia na základe Zmluvy o poskytovaní verejných služieb č. 4294201 a aj jej dodatku zo dňa 16. decembra 2014. Uplatňovaná istina pozostávala z nároku na náhradu ceny za poskytnutú službu elektronickej komunikácie v celkovej výške 441,37 € (ktorú vyúčtoval žalovanému faktúrami číslo 7500802895 vo výške 88,31 € splatnou dňa 9. februára 2015, číslo 7501763220 vo výške 125,94 € splatnou dňa 9. marca 2015, číslo 7502377555 vo výške 18,54 € splatnou dňa 7. apríla 2015, číslo 7503358608 vo výške 44,66 € splatnou 4. mája 2015, číslo 7504329383 vo výške 18,70 € splatnou 3. júna 2015, číslo 7505318920 vo výške 31,54 € splatnou 3. júla 2015 a zo zmluvnej pokuty vo výške 113,68 € (ktorú vyúčtoval žalovanému faktúrou číslo 75411111332 splatnou 30. decembra 2015). Súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania nemal pochybnosti, že žalovaný žalobcovi neuhradil cenu za poskytnutú službu elektronickej komunikácie v celkovej výške 274,73 €, a preto žalobe ohľadom tejto časti uplatňovanej istiny vyhovel. Podľa ustanovenia § 517 Občianskeho zákonníka s použitím ustanovenia § 3 ods. 1 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z. z.

priznal žalobcovi k uvedenej istine i úrok z omeškania vo výške 5,05 % ročne za dobu omeškania od 31. decembra 2015 (odo dňa nasledujúceho po splatnosti poslednej faktúry) do zaplatenia. V súvislosti s rozhodnutím, ktorým zamietol žalobu žalobcu v časti poplatku za obmedzenie služby - neplatenie v sume 16,50 €, poplatku za porušenie služby - neplatenie v sume 16,50 € dôvodil, že žalobca nepreukázal vznik záväzku žalovaného hradiť žalobcovi vyúčtované poplatky. V časti zamietnutia nároku na zaplatenie sumy 4 x 4,99 € za upomienku uviedol, že žalobca nepreukázal zaslanie upomienky ani vznik reálnych nákladov. V časti uplatňovanej zmluvnej pokuty vo výške 113,68 € s príslušenstvom prvoinštančný súd konštatoval, že v prejednávanej veci žalobca poskytol žalovanému služby za znížené poplatky a kúpu mobilného telefónu za ním určenú zníženú kúpnu cenu v rámci jeho marketingovej a obchodnej stratégie na trhu mobilných operátorov. Je neprípustné, aby takýto zmluvný konsenzus bol v prípade nesplnenia očakávaní žalobcu reparovaný tým, že súčet poskytnutých benefitov bude predstavovať základ pre výpočet zmluvnej pokuty. Vychádzajúc z uvedeného potom konštatoval, že dojednanie zmluvnej pokuty obsiahnuté v zmluve o poskytovaní verejných služieb v znení jej dodatku posúdil ako neprijateľnú zmluvnú podmienku spôsobujúcu značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, čo spôsobuje jej absolútnu neplatnosť.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 15. marca 2018 sp. zn. 5 Co 83/2017 na základe odvolania žalobcu rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým zamietol žalobu, a vo výroku o trovách konania potvrdil; stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení rozsudku odvolací súd uviedol, že z obsahu spisu je preukázané, že ustanovenia o zmluvnej pokute tvorili predtlač Dodatku k zmluve, bez možnosti voľby jej prijatia alebo odmietnutia. Zmluvná pokuta je dojednaná v bode 3 Dodatku k Zmluve o poskytovaní verejných služieb uzavretého podľa zákona č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách. Vzhľadom na charakter dojednania a jeho začlenenia v texte právneho úkonu - Dodatku zmluvy, nemôžu byť žiadne pochybnosti, že zmluvná pokuta nebola dojednaná individuálne. O takéto individuálne dojednanie by sa jednalo vtedy, keby táto časť dohody bola výsledkom dojednania zmluvných strán. O individuálnom dojednaní však nemožno hovoriť v prípade, keď si zákazník zvolí určitú formu záväzku (jednu z ponúkaných možností), avšak musí prijať celý súbor opatrení a dojednaní ustanovených v zmluve, všeobecných podmienkach a cenníku, minimálne ich nemôže vylúčiť. Táto skutočnosť vyvracia aj neustále odvolateľom opakované tvrdenia, že žalovaný mal možnosť voľby zobrať si mobilný telefón a s akým záväzkom. V tomto kontexte je zrejmé, že takáto domnelá voľba je len iluzórna a zároveň vytvárajúca „efekt bludiska ďalších záväzkov“. Odvolateľ vôbec nepreukázal opak v zmysle § 53 ods. 3 Občianskeho zákonníka, teda platí prezumpcia predpokladaná zákonom, že sa nejedná o individuálne dojednanú podmienku. Zmluvná pokuta, ktorá nebola individuálne dojednaná, lebo sa jedná o štandardnú typovú zmluvu, a ktorá spôsobuje hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, je v rozpore s ochranou práv spotrebiteľa, ako aj v rozpore s Chartou základných práv Európskej únie (čl. 98), podľa ktorého v záujme naplnenia jedného zo základných práv Európskej únie je zo strany štátov potrebné zabezpečiť vysoký stupeň ochrany spotrebiteľa, a preto je potrebné využiť všetky efektívne prostriedky ochrany spotrebiteľa, aby sa zvyšovala dôvera spotrebiteľov v trh, aby neprímerané postupy spotrebiteľov na trhu nezaťažovali. Žalobca ako osoba podnikajúca na trhu elektronických komunikácií má odbornú prevahu nad spotrebiteľmi, ktorým svoje služby poskytuje, a preto možno od neho očakávať, že vo vzťahu k spotrebiteľom sa bude správať s náležitou odbornou starostlivosťou. Dojednaná zmluvná pokuta je neprijateľnou zmluvnou podmienkou. V zmysle ustanovenia § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka je neplatná. Z neplatnej zmluvnej podmienky tak nevzniklo žalobcovi právo na plnenie a žalovanému povinnosť plniť. Pre posúdenie dojednania zmluvnej pokuty ako zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve z hľadiska jej neprijateľnosti nie je podstatné, či reálne dôjde k porušeniu povinnosti. V súvislosti s riešením otázky opodstatnenosti nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty v spotrebiteľských zmluvách odvolací súd poukázal na konkrétne rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie, Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu Slovenskej republiky. K zamietnutiu nároku na poplatky za obmedzenie služby, prerušenie služby uviedol, že predstavujú iba ďalšiu sankciu v prípade omeškania spotrebiteľa s úhradami dlhu, nie skutočnú náhradu nákladov dodávateľa. K poplatku za upomienku dodal, že upomienka nemôže mať sankčný charakter, lebo by sa jednalo o skrytú zmluvnú pokutu.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, v ktorom žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Prípustnosť dovolania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) argumentujúc tým, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Konkrétne namietal, že závery odvolacieho súdu boli zjavne neodôvodnené a arbitrárne, z ústavného hľadiska neudržateľné a mali za následok porušenie jeho základného práva na spravodlivý proces. Ďalej dôvodil, že odvolací súd sa dostatočne nevysporiadal s jeho odvolacími námietkami, že jeho rozhodnutie je všeobecné, nepreskúmateľné, so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti nelogické, postrádajúce akýkoľvek skutkový základ ustálený procesne predpokladaným spôsobom. Zmluvnú podmienku týkajúcu sa zmluvnej pokuty posudzoval podľa dovolateľa odvolací súd bez zhodnotenia individuálneho skutkového stavu a v rozpore s ustanovením § 53 ods. 12 Občianskeho zákonníka, absentoval zákonný dôvod pre vyslovenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky.

4. K dovolaniu žalobcu sa vyjadril žalovaný, ktorý navrhol dovolanie žalobcu odmietnuť. Poukázal na to, že zdôvodnenie porušenia práva žalobcu na spravodlivý proces v jeho dovolaní spočíva len na právnom posúdení tohto konania.

5. K vyjadreniu žalovaného sa vyjadril žalobca. Uviedol, že základ zmluvnej pokuty vo výške 150,- € sa odvíjal od programu služieb a mobilného telefónu, ktoré si žalovaný dojednal. Mesačná zmluvná pokuta činí 58% z mesačného poplatku za dojednaný program služieb, a teda preukázateľne bola dojednaná primerane. Dodal, že Krajský súd v Prešove má iný právny názor ako ostatné odvolacie súdy.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné, a preto ho odmietol (§ 447 písm. c/ CSP).

7. V danom prípade vyvodil žalobca prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, z ktorého vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

8. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

9. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť

súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a rozhodnutia 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

10. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolateľ v súvislosti s argumentáciou o nesprávnom procesnom postupe odvolacieho súdu namieta, že závery odvolacieho súdu sú zjavne neodôvodnené a arbitrárne a že sa odvolací súd dostatočne nevysporiadal s jeho odvolacími námietkami. Namieta, že zmluvnú podmienku týkajúcu sa zmluvnej pokuty posudzoval bez zhodnotenia individuálneho skutkového stavu v rozpore s ustanovením § 53 ods. 12 a § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka, namieta nedostatočnú správnosť právnych záverov, teda právne posúdenie vecí odvolacím súdom.

11. V súvislosti s dovolacou námietkou žalobcu týkajúcou sa nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd uvádza, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania, majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (viď § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku), ktorá prípustnosť dovolania nezakladala. S týmto názorom sa stotožnil aj Ústavný súd Slovenskej republiky (pozri rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016). Na tejto zásade zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a odvolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska (rovnako ako v prípade nesprávneho hodnotenia dôkazov) nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

12. V danom prípade odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety zjednocujúceho stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov. O taký prípad ide napríklad vtedy, keď dovolaním napadnuté rozhodnutie neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne keď odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia má také nedostatky, že svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi dôsledkami predstavuje exces, ktorý možno charakterizovať ako „justičný omyl“ v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri napr. Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). Odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu však nedáva podklad pre tvrdenie dovolateľa, že nespĺňa požiadavku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Odvolací súd v dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, zhrnul podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty sporových strán, pričom jasne a zrozumiteľne vysvetlil, prečo rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutých výrokov považuje za vecne správny. Nad rámec dôvodov uvedených súdom prvej inštancie v odôvodnení svojho rozsudku doplnil, z akých dôvodov považuje dojednanie o zmluvnej pokute obsiahnuté v bode 3 Dodatku ku Zmluve o poskytovaní verejných (elektronických komunikačných) služieb zo dňa 16. decembra 2014

za zmluvné dojednanie, ktoré predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku v zmysle ustanovenia § 53 Občianskeho zákonníka, pričom svoju argumentáciu oprel i o konkrétne rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie, Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu Slovenskej republiky. Doplnil i opodstatnenosť zamietnutia žaloby v časti zaplatenia poplatkov za obmedzenie, prerušenie služieb, ako i poplatkov za upomienky.

13. Odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP. V reakcii na dovolacie argumenty žalobcu dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad. Žalobca preto neopodstatnene namieta, že mu odvolací súd nedostatočným a nepresvedčivým odôvodnením rozhodnutia znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05). Pre úplnosť dovolací súd tiež poznamenáva, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmätočnej vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP, správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, nie je relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nezakladá. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nezakladá to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnych právnych záveroch (R54/2012; R24/201). Ako vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06).

14. Z uvedených dôvodov preto dovolací súd dovolanie žalobcu podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP odmietol.

15. Žalovaný bol v dovolacom konaní úspešný, preto na základe ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP má nárok na náhradu trov dovolacieho konania, a preto mu dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania priznal v celom rozsahu.

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.